

SRCE SRCU, roka roki, OBJEM OBJEMU

Maja se zaveda, kako pomembni so iskren nasme in obenem jasno mnenje in usmeritev ter vodilo, ki ga pacienti, ujeti v nemoč in zmedo težjih diagnoz, potrebujejo v procesu zdravljenja in celjenja. Kako biti in bivati kot nežna, subtilna, duhovno prebujena in obenem neomajna in opolnomočena ženska na področju medicine, nam je zaupala iskreno in brez dlake na jeziku.

Kaj za vas pomeni poklic diplomirane medicinske sestre? Se čutite poklicani k višjim ciljem?

Že moja mladost ni bila tipična mladostniška in brezskrbna. Kot deklica sem se srečevala z negovanjem in smrtjo. Majhna sem bila, ko mi je umrl najprej dedek. Ko sem se vpisala na visoko šolo za zdravstvo, bi zaradi smrti babice skoraj zamudila vpis. Po nekaj letih premora so sledila tri težka leta, leta 2003 smrt drugega dedka, leta 2004 druge babice in nato, kot da ni bilo dovolj, sem se leta 2005 soočala še s smrtjo očeta. Ko imaš občutek popolne nemoči in ko se srečaš s tem, da zdravstvo zataji pri tvoji najbližji in najdražji osebi, čutiš neskončno praznino. Te praznine ne moreš nadomestiti, lahko pa pomagaš, da bo čim manj ljudi takšen brezup kdaj občutilo. Morda je bil to ta klic. In res bi lahko rekla, da se čutim poklicano; odkar pomnim, sem si želela delati v zdravstvu in vsa pot, ki sem jo prehodila, je bila prava. Uživam v svojem poklicu.

Delate z več specialisti in na različnih področjih. Kako vam to uspeva?

Devet let sem delala v porodnišnici v rodni sobi. To so bila prekrasna leta mojega življenja. V rodni sobi je zapletov in smrti malo, a seveda, ko pride do tega, je to šok in tega stanja nikoli ne pozabiš. Še danes lahko naštejemo vse težke trenutke.

Ampak, kot sem rekla, jih je na srečo malo. Zato te to delo polni in je zelo pozitivno. Ob koncu svoje izmene veš, da je vredno pustiti vso svojo energijo in neprespane noči za zdravega novorojenčka in srečna starša. Ko sem sama postala mamica sedaj 12-letnega sina Luka, sem se odločila, da je moja družina na prvem mestu. Želela sem si službo, ki bo brez turnusa in da bom ponoči doma. Dobila sem drugo službo in s tem priložnost spoznavanja novih ljudi. Delam res z več specialisti, estetskim kirurgom, ginekologom, angiologom in onkologinjo. Mislim, da smo zelo dober tim, in to je bistveno, da mi vse to lahko uspe. Da v današnjem času najdeš odlične sodelavce, je prava sreča. In seveda, dobri odnosi so pot do zadovoljstva in osebne sreče.

Po katerih vrednotah vrtite kompas srca, saj ste v oporo pacientom in samim specialistom. Vaš poklic ne obsega le nege in medicinskih področij, ampak tudi administracijo, sterilizacijo instrumentov, administracijo podatkov pacientov ...

Lahko bi rekla, da sem zelo prepričana o tem, da imam v življenju srečo. Po naravi sem zelo optimistična in zelo pomembno se mi zdi, da ne dopustiš slabim čustvom in negativizmu, da se zagrizeta v tvoje telo. Vse, kar delam, delam z veseljem in to me dela močno. Zelo redko se zgodi, da sem slabše volje. Ne vem, ali je to karakter, ki mi je bil dan, ampak preprosto tako je. Je pa res, da so v zadnjem času pacienti veliko zahtevnejši, kot so bili, in to ti včasih vzame veliko energije. Ta odmik nadomestim z vsemi pozitivnimi spomini in z mislijo, kaj smo dobrega naredili za mnoge in kako lepo življenje imam. Tudi delo je veliko kompleksnejše, kot je bilo. Ogromno je administracije, veliko novih pripomočkov, ki terjajo novo znanje. Še nikoli nisem imela težav s premagovanjem vseh ovir. Ne vem, komu naj se zahvalim za zdravje in srečo, ki ju imam. Prepričana pa sem, da bom lahko,

Naučila sem se sprejeti. In mislim, da je v sposobnosti sprejemanja neka moč.

če mi bo to dvoje stalo ob strani, še veliko doprinesla k zdravju in osebni sreči vseh pacientov, s katerimi se srečujem in se bom še srečala.

Se vam zdi, da so čustva energija, ki lahko zdravi ali vsaj pomaga v procesu zdravljenja? Med nami se namreč lahko stkejo subtilne niti hipoma, tam, kjer si medsebojno pomagamo prebroditi stiske in težave.

Čustva so brez dvoma velika energija, ki zdravi. Vsi vemo, kako dobro se počutimo med prijaznimi in nasmejanimi ljudmi. Naj za primer povem zgodbo, ki sem jo doživela med eno od operacij. Gospa je prišla na estetki poseg. Moje delo je bilo, da vse pripravim in asistiram pri operaciji. Gospa je imela željo, da jo ves čas držim za roko. Ugodila sem ji in jo držala za roko. Z vsakim stiskom sem vedela, kdaj jo boli, in čutila sem, kako

zelo me potrebuje. Ko je prišla po enem tednu na kontrolo, mi je prinesla krasen šopek rož in se mi iz srca zahvalila. Poseg je bil izpeljan popolno, ampak v tistem trenutku to njej ni bilo edino pomembno. Ključno je bilo to, da je ob sebi imela nekoga, ki mu zaupa in ji stoji ob strani. Včasih je samo to naše delo in s tem lahko naredimo največ. S tem ustvarimo veselje, srečo in sprejetost v srcu nekoga, ki smo ga morda srečali samo enkrat v življenju, a pozabili ga ne bomo nikoli in tudi on ne nas. In ja, čustva so res energija – energija, ki premika gore. Energija, ki sočloveku pomaga, da se počuti nam enakega, sprejetega, srečnega. In ko vsemu temu dodamo še pravo energijo, ki izvira iz čustev med nami, ki skupaj delamo, je to prava pot do uspeha, do veselja, ko smo v službi, in ne nazadnje do naše skupne sreče.

Pravijo, da največ prejmemo, ko iskreno damo ...

Res je. Spomnim se primera nosečnice, ki je prišla k nam sredi nedeljskega popoldneva s strahom, da ne čuti ploda tri tedne pred terminom poroda. Prišla je v spremstvu moža in komaj dveletne hčerke. Ko sem jo sprejela in ji želela posneti CTG (naprava za merjenje plodovih srčnih utripov in krčenja maternice), me je zmrazilo po vsem telesu. Plodovih srčnih utripov nisem našla, ker jih ni bilo. Plod je bil mrtev. Sledil je hud šok. Odšla je v čakalnico povedat možu in se vrnila, v rokah je držala medvedka svoje hčerke. Nikoli ne bom pozabila tega prizora in čutila sem njeno bolečino. Sledil je porod mrtvega otroka in tudi mene so čakale mučne ure. Stala sem ji ob strani, jo spodbujala in dvigovala. Zraven sem se borila s svojimi občutki in čustvi. Rodil se je sin, lep, kot bi tisti trenutek le spal. Ovila sem ga v odejo in ji ga položila v naročje. Oba z možem sta se od njega poslovila. Bila sem utrujena, a v sebi polna. Dala sem vso svojo energijo, da bi njima olajšala težke trenutke. In te tihe vezi, ki jih med seboj stkemo, zlasti takrat, ko se soočamo z zelo težkimi situacijami, nekje ostanejo. Četudi se z ljudmi ne vidimo več. Tudi sama sem že od koga prejela čist izliv srčne energije, in tega ne pozabiš. Vse, kar nam res srčnega dajo ljudje, odnesemo na drugo stran. O tem sem prepričana. In sama ne iščem odgovorov na vprašanje, zakaj se nekaj zgodi, kot se. Ker v zdravstvu in medicini velikokrat naletimo na žalostne usode in na nerazumljive situacije. Naučila sem se sprejeti. In mislim, da je v sposobnosti sprejemanja neka moč. Neka nadgradnja. To nas gradi od znotraj. Nas dela človeške. In s tem zares pomembne za svet in sočloveka. Obenem pa je mnogo veselih in srečnih zgodb. Kar te gradi v lastnem notranjem doživetju stvarstva. Ja, je Bog ali neka sila, ki vse uravnava. Mi smo le majhni delčki, ki gradijo celoto.

Kako gledate na dilemo "opredeljenih kompetenc" medicinskih sester, kar smo lahko v medijih spremljali pred časom? Medicina v tem pogledu včasih izpade dvolično.

Kdor dela v zdravstvu, ima že po naravi željo pomagati ljudem in ima višjo stopnjo empatije. Prav je, da se natančno razdeli naloge in odgovornosti, a če je neka medicinska sestra uspešno delala 20 let na nekem delovnem mestu, potem ni prav, da se ji te naloge vzame in jo nadomesti diplomirana medicinska

sestra. Šlo je samo za srednje medicinske sestre, ki imajo le 10 let izkušenj oziroma manj kot 12 let in delajo naloge diplomiranih medicinskih sester. Med te naloge spadajo snemanje EKG-ja, pobiranje šivov, aspiracija skozi kanilo, prevezovanje nekaterih ran, menjava infuzij, odvzem krvi ... Ta ukrep sicer razumem, ampak uvajati bi se moral počasneje in mehkeje. To ne gre čez noč. Težko je sprejeti, da srednje sestre opravljajo dela diplomiranih, plačane so pa kot srednje. In tudi diplomirane sestre smo po tem ukrepu veliko bolj obremenjene in še premalo nas je.

Glede na to, da sem po izobrazbi diplomirana medicinska sestra, teh sprememb nisem posebno občutila. Mogoče na to vpliva tudi moj značaj, saj si nikoli nisem dovolila, da bi kdo podcenjeval moje znanje, sposobnost dajanja in požrtvovalnost. Za svoje znanje sem se trudila in še danes se in tega mi ne more nihče vzeti. Je pa res, da pa bi bile glede na razlike v plačilu potrebne velike spremembe. Ne gre za to, da bi zdravniki dobili manj, ampak vsi profili bi morali biti plačani več. Delamo res težko delo, delo, ki ne vzdrži napak.

Kako odreagirate takrat, ko naletite na ne-spoštovanje pacientov? Kakšne prijeme uporabite in kaj vas je v tem pogledu naučila praksa?

Kdor ne spoštuje sebe, ne more nikogar drugega. Nespoštovanje pacientov ali pa sodelavcev pokaže, s kakšnim človekom imamo opravka. Taki ljudje ne spoštujejo nikogar, tudi bančne uslužbenke na banki ne ali trgovke v trgovini. To so ljudje, ki imajo težave sami s seboj in težave z nespoštovanjem samega sebe. Kakšni so moji primeri, je odvisno od stopnje nespoštovanja. Do nekaterih ljudi sem izrazito prijazna, in to jih šokira in hitro spremenijo svoje obnašanje. Taki ljudje so v mojem delovnem procesu kratek čas in zato me to ne obremenjuje, saj z njimi ne živim. Praksa dejansko uči, kako reševati take probleme in kako zaščititi sebe, ampak razlika med teorijo in prakso je velika. Ni prijetno, ko se s tem realno srečaš. Vedno pa je tako, da po enem težavnem pacientu vedno pride drug, ki njegovo pravo nasprotje, pravi sonček. Takih smo vsi veseli, saj prinesejo dobro energijo, pozitivne misli in veselje. Dobra volja in veselje pa vselej zdravita.

Zakaj so pacienti čedalje zahtevnejši? Zdi se, kot da danes vsakdo pozna svoje pravice, a pozablja na svoje dolžnosti.

Odnosi v zdravstvu so postali enaki kot povsod drugod. Ljudje niso več, kot so včasih bili. Ne govorim o tem, kako je bilo pred 50 leti. A že v zadnjih 10 letih se je spremenilo ogromno. Ko

preberejo skorajda le grenke izkušnje drugih, pljuvajo po nas. In gre za informacije, ki jih nihče ne preveri, in situacije, kjer so pametni lahko prav vsi. In včasih ne morem verjeti, da imajo forumi takšen vpliv in zaupanje. Kar piše tam, je mnogim sveto. A pozabijo na zdrav razum. Zakaj je obrekovanja in širjenja slabih misli tako veliko, zares ne vem. Vsi mi, ki smo študirali, ki imamo za seboj dolgoletno prakso in smo veliko neprespanih noči preživeli po bolnišnicah, pa ne vemo nič. Nam je to le služba. Ljudje, zamislite se malo, postajamo Amerika! Veliko svojega delovnega časa porabimo za to, da se ukvarjamo z dokumentacijo, da zabeležimo vsak korak, ki smo ga naredili. Da zdaj že ob vstopu v vsako ustanovo podpisujemo pisno privolitev o uporabi naših osebnih podatkov. In zakaj vse to? Ker se zadnje čase bojimo vsega, bojimo se tožb in zlorab. Bojimo se že samih sebe. In z vsemi takšnimi 'preventivnimi' dejanji se umikamo stran od našega osnovnega poslanstva, to pa je skrb za pacienta. Zmanjkuje nam časa. In s tem ustvarjamo vrzeli med nami. Vrzeli, ki jih bo težko skriti ali odstraniti. Želim poudariti, da pretežno vsi, ki delamo v zdravstvu, premoremo veliko stopnjo empatije. Naš namen je pomagati ljudem, pomagati v stiski, pomagati v procesu zdravljenja. Naša želja in edini cilj je zadovoljen pacient. Vse to nas polni in nam vrača izgubljeno energijo. Zato nas kakšna podla izigravanja resnično prizadenejo.

Delate tudi pri priznanem rekonstrukcijskem in estetskem kirurgu prof. dr. Ahčanu v Juventina Clinic. Obstaja veliko zgodb o zahtevnosti poklica inštrumentark, ki so ključni vezni členi vsake operacije. Kako na primer poteka operacija in kakšna je vaša vloga v tem procesu? Se vam zdi, da je nezavedno ujemanje med vami, torej kirurgom, sestro in pacientom, velikega pomena? Ste v teh letih razvili kak poseben ritem, način dela, ko besede niso več potrebne?

S prof. dr. Urošem Ahčanom sva se spoznala pred devetimi leti, ko sva delala na Kliniki Doktor 24. Do takrat sem o njem vedela le to, da je velik strokovnjak in zelo zahteven za sodelovanje. S popolnoma nič strahu v sebi sem zaključila prvo od skupnih ambulant. Danes, ko sodelujeva že devet let, lahko rečem le eno. Je človek z veliko začetnico. Je kirurg, da mu ni enakega. Je velik estet. Razumeva se in spoštujeva, kar je ključno za dober odnos, ki pa je pri tem poslu najpomembnejši. In nivo dela, kjer so vsakodnevno zahtevne operacije, ustvarja posebno mikroklimo. Med nami v timu ni blokad; energija teče, zato zares delamo dobro.

Delate tudi s priznanim ginekologom dr. Matijem Urhom. Za ženske je občutek empatije in sprejemanja izrednega pomena, zlasti takrat, ko zanosijo in pričakujejo otroka. Kako doživljate svojo vlogo v tem procesu?

Dr. Matija Urh je specialist ginekologije in porodništva, je moj sodelavec in prijatelj. Skupaj delava že 18 let. Ginekologija in porodništvo sta zahtevni veji medicine, sploh ko gre za bodočo mamico in še ne rojenega otroka. Takrat so ženske bolj čustvene,

občutljive in zaskrbljene in potrebujejo najboljšo obravnavo. Ginekologija je področje, ki posega v največjo intimo nas žensk, in to je posebnost. To moramo spoštovati in definitivno je to ena izmed drugačnih ambulant, ki jih opravljam. Velikokrat je potreben samo iskren pogovor, stisk roke ali samo vloga poslušalca, da ženska dobi, kar potrebuje. Ženskam je občasno težko govoriti o intimnih težavah, o težavah s partnerjem. Nujno je, da smo ženske obravnavane s posebno pozornostjo, to si zaslužimo, saj smo steber človeštva.

Kaj pa onkologija? Tukaj sodelujete z dr. Paulin Koširjevo? Koliko onkoloških zgodb poznate in kaj posameznicam največkrat svetujete?

Ko gre za težke diagnoze, kot je rak, se človek zgrozi. Strah, obtoževanje, beg, žalost, jeza, jok, neizmerna stiska – vse to so občutki ljudi, ko se srečajo s takšno diagnozo. Rečem lahko, da imajo ženske, ki so z diagnozo raka na dojki spoznale dr. Paulin Koširjevo, srečo. Je onkologinja, ki čuti stisko žensk, jim stoji ob strani, se z njimi pogovarja, jih posluša in pomaga pri diagnostiki. Ko je človek postavljen pred dejstvo, da se mora spopasti s tako težko diagnozo, spozna, da ni sam na svetu in da so še ljudje, ki ga razumejo in ki mu bodo pomagali prehoditi ta del poti. Pot do ozdravitve je dolga in težka, a ob pravem sodelovanju nas, ki smo udeleženi v tem procesu, je lahko tudi uspešna.

Kdo je za vas dober človek in kaj za vas pomeni dobrota? Številni so mnenja, da je današnji čas prepreden z iskanjem bližnjic in da denar lahko nadomesti pristno človeško bližino in toplino. Marsikdo se počuti užaloščene, ker je srčnost nekje v senci pred velikimi apetiti sodobnega časa, ki prisega na vse tisto, kar se sveti.

To je zelo zanimivo vprašanje, na katero težko najdem ustrezen odgovor. Dober človek je po moji presoji tisti, ki živi dobro življenje, ki je zgled vsem. Tisti, ki ve, kaj je poštenost, pravičnost, dobrota, odkritosrčnost, ljubezen do ljudi, narave in živali. Tisti, ki daje in prejema. Če pa pogledam, kaj je danes moderno in kakšni ljudje danes vladajo in nam narekujejo smer življenja, pa mogoče živim v zmoti. Zdi se, da boljši ko je človek, slabše je zanj, in slabši ko je človek, tem bolje je zanj. Moralne vrednote večinoma obstajajo le še v praznih besedah. In ja, seveda danes vsi iščejo bližnjice, kako najlaže do gore denarja, na primer. Nenehno se srečujemo z ideali, živimo v dobi velike potrošnje, kjer denar igra pomembno vlogo. Zato pa smo prazni v sebi, ker nam vse to materialno bogastvo nič več ne pomeni, pa si tega ne priznamo. Želimo več in več. In ravno zaradi vsega tega sem najbolj vesela, ko zaključim dan v službi med meni dragimi ljudmi; ko lahko osrečim pacienta, ki me zaradi hvaležnosti na cesti prijazno pozdravi; ker pridem domov in se počutim doma v svojem domu; ker čutim, da sem med pravimi ljudmi, ki mi veliko pomenijo in tudi jaz njim.

Kaj pa pogum? Vaš poklic ga nedvomno potrebuje.

Pogum je vrlina. Nujno ga potrebujemo vsak dan, da se borimo zase, za vse vrednote, za druge, če se jim godi krivica.

Ljudje, zamislite se malo, postajamo Amerika! Veliko svojega delovnega časa porabimo za to, da se ukvarjamo z dokumentacijo, da zabeležimo vsak korak, ki smo ga naredili. Da zdaj že ob vstopu v vsako ustanovo podpisujemo pisno privolitev o uporabi naših osebnih podatkov. In zakaj vse to? Ker se zadnje čase bojimo vsega, bojimo se tožb in zlorab. Bojimo se že samih sebe.

Pogum je dejanje. In zato je zgodb veliko. Pri prihodu v službo ga vsak dan potrebujem. Še v času, ko sem bila zaposlena v porodnišnici, smo bile babice tiste, ki smo bile ponoči ob porodnici in sprejemale odločitve – to niso majhne odločitve. Veliko dela smo opravile same, seveda smo bile za to delo izobražene, vendar smo bile tudi pogumne. V poletnem čas je bilo zaradi visokih temperatur veliko hudih poporodnih krvavitev. Kdor je kdaj videl pravo krvavitev po porodu, dobro ve, o čem govorim. To se res težki in stresni trenutki, ko moraš biti z glavo res samo tam. Biti moraš hiter, odločen, natančen. In biti moraš tudi pogumen.

Zakaj je po vaše sodobna družba tako drugačna?

Rekla bi, da vse izvira iz vzgoje. Avtoriteta, kaj je že to? Ni je več. Učitelji v šoli je nimajo več. Starši je doma nimajo več. In iz tega primarnega (ne)spoštovanja reda izvira vse. Otroci poznajo le še pravice, odgovornosti že dolgo ni več na dnevnem redu. Materialnost je v ospredju in otroci jo še kako dobro poznajo. Imajo vse in za nič se jim ni treba truditi. In v kakšno osebo se bo razvil otrok, ki ni bil nikoli poražen, kaznovan, ki si nikoli ni dolgo nečesa želel in se trudil, preden je to dosegel? Že sedaj se srečujemo s takšno pomenov izpraznjeno družbo. Družbo brez empatije, brez hvaležnosti. In ko v zdravstvu ljudje nimajo več občutka, kaj mi vse naredimo, da bi jim ustregli, ko v svetu ni nič dovolj dobro ... Ko nikoli nismo popolnoma zadovoljni, ustvarjamo nove patologije. Kje bomo dobili kader, ki se bo ukvarjal z ljudmi, ki bodo hoteli vedno več, s tem, da so pripravljeni dati vedno manj? Vse to je odraz modernega časa in obenem odraz nas samih. **S**

Neka nadgradnja. To nas gradi od znotraj. Nas dela človeške.

sem prišla v svojo prvo službo, so ljudje zaupali zdravstvenim delavcem, bili so hvaležni za ves naš trud, ki ga ni malo. Ni bilo takšnega vpliva javnosti, medijev, forumov, kjer lahko vsi